Маърифат

Халқ зиёлилари рўзномаси

1931 йил 4 июлдан чиқа бошлаган

1992 ЙИЛ 27 ФЕВРАЛЬ, ПАЙШАНБА

№ 24 (5620). Баҳоси: обуначига 16 тийин, сотувда 60 тийин.

КАМАРБАСТА

Жумҳурият фуқароларининг тинчлиги, мустақил юртимизнинг гуллаб-яшнаши учун дадил қўйилаётган илк қадамларни ҳимоя қилиш борасида Президентимизнинг ақл-идроки, куч-ғайратига фақатгина хайриҳоҳ бўлибгина қолмасдан, ҳар бир киши ўз меҳнати ва хатти-ҳаракати билан алоҳида ҳисса қўшиши керак.

Бизнинг А. С. Макаренко номидаги Самарқанд педагогика билим юртимизда 700 дан ошиқроқ ёш билим олади. Улардан 300 га яқини ётоқхоналарда яшашади. Ётоқхоналаримиздан 2 таси 30—40-йилларда қурилган ремонтталаб, лекин биз тарбиячилар ўқувчиларнинг яхши ўқишлари, уларнинг ижтимоий шароитларини яхшилаш учун бирмунча ишларни амалга ошириб, турмуш шароитларини яхшилашга ҳаракат қиляпмиз.

Ўқитувчиларимизнинг фаол иштироки билан 120 ўринли ошхона ишга туширилди. Яқинда ўқувчиларга хизмат қиладиган озиқ-овқат дўкони очилди. Дўкон 600 га яқин ўқувчига талонлар орқали хизмат кўрсатмоқда.

Ҳафтанинг ҳар сешанба куни гуруҳларда «Одобнома» машғулоти ўтказилади. Синфдан ташқари ишларни олиб боришда жисмоний тарбия ўқитувчилари фаоллик кўрсатишмоқда. Жисмоний чиниқиш ўйинлари, айниқса, волейбол, баскетбол, қўл тўпи ўйинлари, енгил атлетика ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмундор ўтишига катта ёрдам бермоқда.

Лекин кейинги пайтда мактабларда ўқишга, тарбиявий ишларга бўлган қизиқиш бирмунча сусайганлигини сезяпмиз. Шунинг учун жойларда тарбиявий ишларни ўтказишга эътиборни кучайтириш зарур деб ўйлаймиз. Олийгоҳлар ўқув гуруҳларида раҳбарлик масъулиятини ошириб, моддий манфаатдорлик масаласини ҳал қилиши лозим. Бу эса талабалар билан узвий ишловчиларга катта масъулият ҳам юклайди, албатта.

Қ. ДАВРОНОВ,
А. С. Макаренко номидаги Самарқанд педагогика билим юрти директори.

ҲУНАР—ЗАР

Тошкент шаҳар Акмал Икромов ноҳиясидаги 2-сон ўқув-ишлаб чиқариш комбинатида яқинда гуруҳларда ва гуруҳлараро танлов-кўрик ўтказилди.

Танлов — жумҳуриятимиз мустақиллигига бағишланди. Танлов-кўрикни ўтказишдан мақсад ўқувчилар амалий ва назарий билимларини, мустақил фикрлаш қобилиятларини синаш, ўсмирлар орасида турли касбларни ташвиқ қилиш эди.

Танловда 11-синф ўқувчилари 12 ихтисослик бўйича маҳоратларини намойиш қилдилар. Ҳакамлар ҳайъати аъзолари сафида С. Ҳасанова, Ш. Исроилова, Д. Иброҳимова, Ж. Азимова сингари тажрибали ишлаб чиқариш таълими усталари жамлашганди.

Кўрик-конкурс натижалари, айниқса, 109-мактаб ўқувчиси Барно Абдуллаевага катта қувонч келтирди. У рақиблари орасида ғолиб келиб, биринчи ўринни эгаллашга мушарраф бўлди.

Энди у шаҳар танлов-кўригида қатнашади. Яна шу мактаб ўқувчиси Н. Абдураҳмонова иккинчи ўринни, 129-мактаб ўқувчиси Ф. Собирова учинчи ўринни эгаллашди.

Ғолиб ўқувчиларга маъмурият фахрий ёрлиқлари топширилди. Жамоатчи суратчи Саидмурод Қорабоев ёшларни касб-ҳунарга йўналтиришга бағишланган бу қизиқарли ва фойдали тадбирдан лавҳалар тақдим этди. Биринчи лавҳада имтиҳон олдидаги ҳаяжонлар акс этган бўлса, кейингисида ким тез, чаққон ва сифатли ишлашини ҳам кўрасиз. Барно Абдуллаевани ғолиблик билан қутлайдилар; ғолибларнинг бири санъат шайдоси ҳам экан.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ МУАССАСАЛАРИ ВА ТАШКИЛОТЛАРИ ХОДИМЛАРИНИ АТТЕСТАЦИЯДАН ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 3 августдаги қарори, жумҳурият Халқ таълими вазирлигининг 1991 йил 8 августдаги 215-сонли буйруғи ва тасдиқланган тавсияномаларга мувофиқ республиканинг барча халқ таълими муассасаларида педагог ходимларнинг навбатдан ташқари аттестацияси ўтказилди.

Навбатдан ташқари аттестациянинг вазирлик, халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси томонидан чиқарилган якунларидан кўриниб турибдики, у, умуман олганда, ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан ўтди.

Шу билан бирга навбатдан ташқари аттестациянинг бориши давомида жойларда нуқсонларга йўл қўйилди. Айрим англашилмовчиликлар ҳам содир бўлди. Ўқув-тарбия муассасалари ва халқ таълимини бошқариш органлари ҳузурида тузилган аттестация комиссияларидан айримлари педагог ходимлар фаолиятига баҳо беришда нохолисликка йўл қўйганликлари хусусида баъзи далиллар мавжуд. Бу эса муаллимларнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўлди.

Район (шаҳар) халқ таълими бўлимларида, вилоят халқ таълими бошқармаларида тузилган айрим аттестация комиссиялари ўз ваколатларини ошириб юбордилар, вазирликнинг навбатдан ташқари аттестацияни ўтказиш тартиби ҳақидаги тавсияномаларидаги у ёки бу қоидани ўзларича талқин қилдилар.

— Республика Халқ таълими вазирлиги, халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси ўқув-тарбия муассасалари, касаба уюшмалари, халқ таълими органларининг педагог ва бошқа ходимлари раҳбарларидан тушган таклиф ва эътирозлар асосида Ўзбекистон Респбуликаси Халқ таълими вазирлиги муассасалари ва ташкилотлари ходимларини аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисидаги Низом лойиҳасини ишлаб чиқдилар. Бу Низом тасдиқлаш учун вазирлик коллегияси ва тармоқ касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси президиумининг шу йил март ойида ўтказиладиган қўшма мажлисига тақдим этилади.

Рўзномамизда ушбу лойиҳани чоп этарканмиз, биз барча халқ таълими ходимларига, ўқитувчиларга, тарбиячиларга, методистлар ва ишлаб чиқариш таълими усталарига, халқ таълими раҳбарларига, касаба уюшмаси ходимларига, ота-оналар жамоатчилигига бу борада ўз таклифлари, ўзгартишлари, қўшимчалари ва эътирозларини йўллашларини сўраймиз. Фикрларингиз лойиҳани қайта ишлашда ва тўлдиришда инобатга олинади.

Таклифларингизни 1992 йил 15 мартгача қуйидаги манзилга юборишингизни ёки қўнғироқ қилишингизни сўраймиз: 700078, Тошкент, Намойишлар хиёбони, 5-уй. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги; 39-16-69, 39-40-82.

ФОЙДАЛАНИШГА ТОПШИРИЛДИ

Қўрғонтепа ноҳияси ҳудудида 90 ўринли 2 та болалар боғчаси фойдаланишга топширилди. Замонавий кўркам биноларнинг тез фурсатларда ишга тушишида «Савай» давлат хўжалигидаги Ғ. Султонов бошлиқ қурувчилар участкаси ҳамда Советободдаги 1-қурилиш-монтаж идорасининг қўли гул бунёдкорлари жонбозлик кўрсатдилар. Хўжалик ишчилари кичкинтойларга яратилган бундай қулайликдан мамнун бўлдилар.

А. МАҚСУДОВ.
Андижон вилояти.

МАКТАБДА НОВВОЙХОНА

Наманган ноҳиясидаги 26-ўрта мактаб ошхонаси ёнига тандир қурилди. Бундан кўзланган мақсад ўқувчиларни иссиқ нон билан таъминлашдан иборат.

Шу мактабда таълим-тарбия олган байналмилалчи жангчи Олимжон Нишонов нон ёпиш вазифасини ўз зиммасига олган бўлса, новвойхонани узлуксиз ун билан таъминлашни ноҳия нон комбинати директори Турсунбой Давлатов зиммасига оладиган бўлди. Ҳозир ҳар куни мактаб новвойхонасидан чиқарилаётган иссиқ нонлар ўқувчиларни хушнуд қиляпти. Бу ғамхўрлик ва қулайликдан мактаб жамоаси, ота-оналар хурсанд.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.
Наманган вилояти.

Фармон ва ижро

ИЗЧИЛ ЭЪТИБОР КЕРАК

Ҳозирги бозор иқтисоди шароитида кам таъминланган кишиларнинг ижтимоий турмуш тарзига эътибор мустақил Ўзбекистон Республикаси раҳбарияти сиёсатининг бош йўналишларидан бўлиб келмоқда. Шунинг учун ҳам бу соҳада қабул қилинган фармон ва қарорларни изчил амалга ошириш куннинг долзарб вазифаларидан ҳисобланади. Шундай бўлса-да, жойларда бу муҳим ишни бажаришда айрим раҳбарларнинг масъулиятсизлиги туфайли камчилик ва нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Бу эса халқ таълими тизимидаги айрим педагогик жамоаларининг норозилигига сабаб бўлаяпти.

Маълумки, бу мавзуда рўзномамизнинг шу йил 28 январь сонида Фарғона вилояти Охунбобоев райони ўқитувчи ва тарбиячиларининг «Ёруғ кунлар келишига ишонамиз!» Очиқ хати эълон қилинганди. Уни қўллаб-қувватлаб шаҳар ва қишлоқлардан келаётган юзлаб мактубларнинг айримларида Ўзбекистон Президенти фармонлари суст ижро этилаётгани кўрсатилаётир. Биз қуйида ана шу хатларда келтирилган баъзи далилларни вилоят, шаҳар, район раҳбарлик идоралари эътиборига ҳавола этмоқчимиз. Бундан мақсад «Шамол бўлмаса, дарахт қимирламайди» деган халқ нақлини ёдга олиб, иш тутинг, демоқчимиз.

ПАХТАОБОД РАЙОНИ РАҲБАРЛИК ТАШКИЛОТЛАРИ, ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИ ДИҚҚАТИГА!

«Президентимиз қабул қилган фармон ва қарорлар ҳаммани, шу жумладан, биз халқ таълими ходимларини ҳам қаноатлантиради. Аммо фармонларни амалга оширишда турлича йўл тутиш, хўжалик ва ноҳия раҳбарларининг ўзбошимчалиги кўпчиликнинг нафратини қўзғатмоқда, ишончсизлик туғдирмоқда.

Районимизда ҳамон электр энергияси учун ўқитувчилардан ҳамма қатори тўлов пули талаб қилинмоқда, газ билан таъминлашдаги имтиёздан бирор ўқитувчи ҳалигача фойдаланмаяпти.

Ўқитувчиларни кўмир билан таъминлаш 2-3 йилдан бери амалга ошмаётир. Муаллимларга ер участкаси бериш ҳам, хўжалик раҳбарларининг хоҳишига кўра, колхозчиларга қараганда камситилган ҳолда чала-ярим бажарилаяпти.

Болалар кийимлари, пойабзаллари таъминланиши ўлда-жўлда, Буларнинг илгариги нархлари сақлаб қолиниши тўғрисидаги гапларнинг исботини амалда кўрмаяпмиз...»

(Андижон вилояти Пахтаобод ноҳиясидаги А. Қодирий номли 19-ўрта мактаб жамоаси мактубидан).

НОРИН РАЙОН ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ КЕНГАШИ, РАЙОН ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИ ДИҚҚАТИГА!

«Мактабимиз ўқитувчилари ўзларига берилган имтиёзларга кўра суюлтирилган газ баллонларидан бепул фойдаланишлари керак эди. Тўғри, район газлаштириш корхонаси томонидан суюлтирилган газ баллонлари олиш учун муаллимларга талонлар берилди. Аммо улар қўлларида талонлари бўлган ҳолда 1991 йил учун баъзилари бир баллондан, баъзилари эса мутлақо ололмадилар. 1992 йилнинг иккинчи ойи ўтиб боришига қарамасдан, газ баллонлари юкланган машинадан дарак йўқ...

Фуқароларга талонга бериладиган кафолатли товарлар (озиқ-овқат, калиш, газлама ва бошқалар) ҳам норма бўйича берилмаяпти.

Мактабимизнинг 60 нафардан ортиқ ўқитувчилари номидан бу хатни йўлларканман, яна бир нарсани таъкидламоқчиман. Мен районимиздаги 54-Куйбишев сайлов округидан район Кенгашига депутат этиб сайланганман. Сайловчиларимнинг наказларидан бири 30-ўрта мактабга 10 хонали йўлдош бино қуришга ёрдам бериш эди. Бу борада вилоятда ҳам, районда ҳам мен бормаган идора, учрашмаган раҳбар қолмади. Ниҳоят, бинонинг лойиҳа-сметаси тайёрланиб, қурилиши ҳам бошлаб юборилди. Туя гўшти еган бу қурилиш энди битай-битай деганда, яна тўхтатиб қўйилди. Наҳотки, оддий бир қурилиш 3 йилгача поёнига етмаса? Буни мактабга эътибор деб бўладими?»

(Наманган вилояти Норин ноҳиясидаги Муқимий номли 30-ўрта мактаб ўқитувчиси Ж. УСМОНОВ хатидан).

ҚАМАШИ РАЙОН ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ КЕНГАШИ РАЙОН ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИ ДИҚҚАТИГА!

«Мактабимиз биноси авария ҳолатида бўлиб, мутлақо талабга жавоб бермайди. Моддий ўқув базаси қашшоқ: парта, доска, стол ва стуллар етишмайди. Ўқитишнинг техникавий воситалари йўқ... Мактабда ўқитувчилар ва ўқувчиларнинг умумий овқатланиши йўлга қўйилмаган...

Президент Фармони билан ўқувчилар ва ўқитувчиларга берилган имтиёзларнинг бирор банди ҳам амалда бажарилмаяпти. Шу жумладан:

— 1-5 синф ўқувчилари бепул овқат билан таъминланмаяпти;

— ўқувчиларга мактаб формаси 50 фоиз арзонга сотилиши ҳақида эшитдик-ку, аммо амалда уни кимлар олганлигини билмаймиз;

— Ўқитувчилар ҳар ойда 2 баллон газ билан таъминланиши тўғрисида гапсўз бўлди-ю, бироқ олдинги пул тўлаб олинадиган газ баллонларига ҳам етиша олмай, қақшаб қолдик;

— ўқитувчиларга қурилиш материалларининг навбатсиз берилиши айтилдию, лекин бу иш б а ж а р и л м а я п т и. Мактабимиздаги 31 муаллимдан ҳеч бири бирор сўмлик ёрдам ололмади;

— давлат хўжаликлари томонидан муаллимларга бир центнердан буғдой берилиши айтилган бўлса-да, амалда унинг урвоғини ҳам кўрмадик...»

(Қашқадарё вилояти Қамаши ноҳиясидаги Павлов номли мактаб ўқитувчилари жамоаси хатидан).

Шунингдек, Сурхондарё вилояти Узун районидаги 25-мактаб жамоаси мактубида ўқитувчиларга ер-участкаси ажратишга эътибор берилмаётгани, Андижон вилояти Жалолқудуқ районидаги 17-мактабнинг 89 ўқитувчи ва тарбиячилари номидан ёзилган мактубда хотин-қиз ўқитувчилар ўзларига берилган имтиёзлардан ҳанузгача фойдалана олмаётганликлари, Навоий вилояти Хатирчи ноҳиясидаги 10-ўрта мактабнинг 104 кишилик жамоаси номидан йўлланган хатда 1-5 синф ўқувчилари нонуштаси номигагина бўлаётгани хусусидаги далиллар келтирилган. Кўпгина мактубларда эса муаллифлар нафақа ёшига етмаган кекса ўқитувчилар асаб, қон босими каби касалликларга чалиниб қолганлиги, улар сиҳат-саломатлиги ҳақида ғамхўрлик қилинмаётгани тўғрисида куюниб ёзишган.

Вилоят, шаҳар, район раҳбарлик ташкилотлари бу жиддий масалаларга эътиборни қаратадилар, Ўзбекистон Республикаси Президенти қабул қилган фармонларни оғишмай бажарилишини таъминлаш чораларини кўрадилар ва бу ҳақда рўзномамизга жавоб хати, ахборотлар йўллайдилар, деб ўйлаймиз.

Муштарий минбари

БОЛАЛАРНИНГ БЎШ ВАҚТИ

Маорифимиз босиб ўтган йўллар шуни кўрсатмоқдаки, мактабдан ташқари болалар муассасалари мактабимизнинг асосий кўмакчисига айланиши зарур. Мактаб ва мактабдан ташқари болалар муассасаларининг ўзаро ҳамжиҳатлиги, уларнинг ижодий йўналиши таълим-тарбия муаммоларини ижобий равишда бартараф этади. Мактабдан ташқари болалар муассасалари эса бирмунча кенг йўналишга эга. Болалар асосан турли хил касбга тайёрловчи тўгаракларда машғул бўлишади. Бу муассасалар ўз тарихий йўналишида 50—60-йилларда кенг қулоч ёзди. 1959 йили жумҳурият Маориф министрлиги ихтиёридаги болалар муассасаларининг сони 168 та бўлган бўлса, 1960 йилда уларнинг сони 190 тага, 1966 йилга келиб 323 тага етди. Мактабдан ташқари болалар муассасалари бу йиллари эстетик, политехник йўналишда катта муваффақиятларга эришдилар. Болалар парки, пионерлар саройлари ва уйлари, клублар, спорт мактаблари ва жамоатчилик ташкилийоммавий ишларнинг марказига айланди. Болалар муассасаларининг тўгараклари ва мактаб тўгаракларининг ўзаро ҳамкорлиги мустаҳкамланди. Мактаб ўқув-тарбия ишлари тўгараклар орқали янада мазмунан кенгайтирилди. Масалан, 50-йилларнинг бошиданоқ жумҳурият кашшофлар саройида 25 та турли хил тўгараклар мунтазам равишда ишлаб турарди, сарой қошидаги музика мактабида 300 та музика ихлосмандлари таълим олишарди. Биргина Фарғона вилоятининг ўзида бадиий ҳаваскорлик, фан, ҳарбий-спорт, меҳнат, тикиш-бичиш каби тўгараклар кенг тарқалган бўлиб, унга қатнашувчи ўқувчилар сони йилдан-йилга ортиб борди.

Мактабдан ташқари болалар муассасалари томонидан санъат байрами, гуллар кўргазмаси, қушлар байрами каби оммавий тадбирий ишлар кенг йўлга қўйилди. Бундай тадбирий ишлар кўплаб ёшларнинг эътиборини жалб этди. Жумҳуриятимизда Улуғ Ватан урушидан олдинги ва кейинги даврда катта муваффақиятларга эришилган болалар бадиий тарбия уйлари фаолияти диққатга сазовордир. Кўплаб шаҳар, қишлоқ ёшлари халқ чолғу асбоби, драма, тасвирий санъат, ўймакорлик, наққошлик, каштачилик тўгаракларида катта қизиқиш билан иштирок этдилар. 1961 йилга келиб Н. Островский номли пионерлар саройи болаларнинг бўш вақтини ташкил этишда катта муваффақиятларга эришганди. Бу йили тўгараклар сони 50 га яқин бўлиб, унда таълим олаётган болалар сони 3 мингдан ошиб кетди. Тўгарак аъзоларининг 30—40 фоизини ўзбек қизлари ташкил этарди. Таниқли хушовоз хонанда С. Қобулова, доирачи Қ. Дадаев ва бошқа таниқли олимлар, артистлар, рассомлар шу тўгаракнинг собиқ қатнашчилари бўлган.

Мактабни ҳаёт билан боғлаш, политехник таълимни амалга ошириш каби қарорларни тадбиқ этишда Қарши, Бухоро вилояти ёш табиатшуносларининг ҳиссаси катта бўлди. Қашқадарё вилояти табиатшунослари боғдорчилик ва пахтачилик билан ном чиқардилар. Станция боғида турли-туман мевалар билан бирга апельсин, лимон, хурмолар етиштирдилар. Ёшлар пайвандлаш усули билан олма, нокнинг янги навларини яратдилар. Ёш пахтакорлар тўгарак аъзолари «Тошкент — 2», ингичка толали «5904—И» пахта навларидан юқори ҳосил етиштирдилар.

Маълумки, 1940 йиллардан бошлаб мактабларда ўқув-тажриба майдончаси учун махсус ер ажратила бошланган эди. Урушдан кейинги йилларда бу тажриба участкаси тўгарак ишларини ривожлантиришда катта роль ўйнади ҳамда биология, ботаника, зоология, кимё каби тўгараклар ривожланди. Кўплаб ўқувчилар Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик кўргазмаси қатнашчиси ва совриндори бўлишди.

Қишлоқ хўжалигига хос тўгараклар ўрнини ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадалари эгалладилар. Натижада илмий ёндашув сусайди, болалар қизиқиши йўқола борди. Дала ишларига ёшларни кенг жалб этиш, уларнинг райком буйруғи орқали иш тутиши, болалар муассасаларининг педагогик аҳамиятига ҳамда ижодий йўналишига салбий таъсир кўрсатди.

Ҳозирги вақтда болалар муассасалари равнақи ҳақида сўз юритар эканмиз, албатта, унинг йиллар давомида босиб ўтган йўлларини танқидий равишда ўрганиб чиқишимизни тақозо этади. Бироқ шуни таъкидлаб айтишимиз керакки, мактабдан ташқари болалар муассасалари фаолиятини тиклашда унинг йиллар давомида орттирган тажрибасига таянмоқ даркор. 1958 йили «Мактабни турмуш билан боғлаш» қарори асосида бошланган амалий ишлар ижобий аҳамиятга эга бўлиб, бироқ бу йўналиш ғоявий-сиёсий тарғибот ишлари таъсирида эътибордан четда қолди. Бугунги кунда халқ хўжалигини ривожлантиришда ёшларни боғбонлик, пахтачилик, чорвачилик, полизчилик ишларига илмий йўналишга эга бўлган тўгараклар орқали жалб этиш катта аҳамиятга эгадир. 70-йилларнинг бошида илмий тадқиқот институтларида ташкил этилган ёш олимлар жамияти расмиятчилик соясида кўринмай кетди.

Ўз вақтида бўш вақтни ижодий равишда ташкил этмаслик, бўш вақтга бефарқ қараш ёшлар ўртасида жиноятнинг ўсиб боришига, таълим-тарбиянинг сусайишига, социал муҳит таъсирида салбий дунёқарашларнинг шаклланишига олиб келди. Йиллар давомида эса биз мактабдан ташқари болалар муассасаларининг равнақини фақат миқдор ўзгаришидагина кўриб келдик.

Мустақил жумҳуриятимизда прогрессив йўналиш сари интилар эканмиз, мактабдан ташқари болалар муассасаларининг бўш вақтни тўғри ташкил этиши, уни ижодий равишда йўналтира билиши илғор жамиятнинг пойдеворини қуриш учун асос бўлади десак, хато қилмаган бўламиз.

Б. ҚАЮМОВ,
Низомий номли Тошкент давлат педагогика олий илмгоҳи аспиранти.

Сиз нима дейсиз?

КЎНГИЛ ГУЛДАН НОЗИК

Умумтаълим мактаблари ўқитувчилари ва тарбиячиларини ҳар беш йилда малака ошириш курсларидан ўтишлари белгилаб қўйилган. Лекин ўқитувчи ўз ихтиёри билан 10 йилда ҳам малака ошириш курсига боришни истамайди. Нега?

Инсоннинг кўнгли гулдан нозик. Айниқса, ўқитувчиларимиз кўнгли яримта. Сабаби — ҳозирги оғир шароитда иқтисодий етишмовчилик, қўли калталик уларни шу куйга солган. Масалан, уч нафар ўқитувчини малака ошириш курсига юбориш учун 8-10 муаллимни чақириб гаплашишга тўғри келади. Ҳар бири турли баҳоналар билан курсга бормаслик йўлларини излайди. Аёл ўқитувчилар фарзандим ёш, уйда болаларга қарайдиган одам йўқ, ота-онам кекса, олдида бўлишим керак ёки декретга чиқишим керак, деб баҳона қилади. Эркак ўқитувчилар эса уй қуриш, том ёпиш, ўғил-қиз тўйини ўтказиш каби баҳоналар билан курсга бормаслик йўлларини ахтаришади.

Эҳтимол, ўқитувчиларнинг малака ошириш курсларидан ўзини четга тортишларига бошқа сабаблар ҳам бордир.

Марҳамат шаҳар ва ноҳия халқ таълими бўлимларида 200 дан ортиқ математика фани ўқитувчиси мавжуд.

Ҳар йили камида улардан 30 киши Андижон шаҳрига малака ошириш учун юборилади. 720 иш кунини у ерга қатнаш билан ўтказади. Хўш, уларга сарфланадиган харажатлар-чи? Бесамара йўл харажатлари, хизмат сафари учун кунига 10 сўмдан ҳақ тўлаш, тўлиқ иш ҳақининг сақланиши, уларнинг дарсларини вақтинча ўқитиб туриш, қўшимча маош тўлаш каби харажатлар ўқувчилар учун «бегона», ўқитувчига қўшимча маош тўлаш каби харажатлар қанчага тушади?

Бу ўринда дарс ўтиб туриш учун ўриндош ўқитувчи топиш масаласи ҳам бор. Танланганда ҳам янги ўқитувчи ўқувчилар билан тил топса оладими? Бесамара харажатлар ва «бегона» ўқитувчилардан қутулиш учун, бизнингча, бундай курсларни ноҳия ва шаҳар халқ таълими бўлими методика уйларининг ихтиёрига бериш керак. Ўқитувчиларнинг малака оширишларини уларнинг методик кунларида, таътилларда шу ноҳиянинг ўзида ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Курсларни сентябрь ойидан бошлаб январда тугатиш ёки январь ойидан бошлаб май-июнь ойларида тамомлаш, бунинг учун эса ноҳия ва ўқитувчилар шароитини ҳисобга олиш даркор. Хуллас, шундай қилинганда иқтисодий танглик давридаги самарасиз харажатлар анча камайган бўлур эди. Бу ҳақда кисабдошлар нима дейишар экан?

К. ҚАҲҲОРОВ,
Андижон вилояти Марҳамат ноҳияси халқ таълими бўлими кабинет мудири.

А. ТОЛИПОВ,
бўлим методисти.

Балкис Мусаева Қарши ноҳиясидаги 55-ўрта мактабда анча йиллардан бери ўқувчиларга рус тили ва адабиёти фанидан сабоқ бериб келаяпти. Тажрибали муаллиманинг болалар билан якка тартибда тез-тез машғулот ўтказиб туриши эса ўқувчиларнинг фанларни чуқур ўзлаштиришида муҳим омил бўлиб қолаётир.

Тасвирда: Б. Мусаева 7-«А» синф ўқувчиларига назарий машғулотларда нималарга эътиборни қаратиш зарурлиги хусусида тушунча бермоқда.

Суратчи А. ЧАПЛИГИНА.

АКС САДО

ЎЗИМИЗГА БОҒЛИҚ

«Маърифат»нинг 1992 йил 4 февраль сонида Исматилла Музаффархон тўра ўғлининг «Исроф гуноҳидан асрасин» сарлавҳали мақоласида қоғоз исрофгарчилигига йўл қўйилаётгани, макулатура йиғиш ишига беларволик қилинаётганини қайд қилиб, аниқ таклифлари билан катта-кичик муштарийларни бу масалага жиддий ёндашишга даъват этади.

Ҳақиқатда, жумҳуриятимизда иқтисодий танглик ҳукм сураётган, четдан келтирилаётган қоғоз нархининг осмонга кўтарилиши оқибатида нафақат ўқувчиларни дафтар билан таъминлаш, балки рўзномаларнинг чиқишини тўхтатиш хавфи вужудга келаётганлиги ҳаммамизни ташвишга солиши табиий.

Нима қилиш керак? Қандай қилиб қоғоз топиш керак? Бунинг йўллари кўп. Биринчи навбатда ишлатилган дафтарларни мунтазам равишда йиғиб олиш керак. Фараз қилайлик, жумҳуриятимиздаги 4,5 миллион ўқувчининг ҳар бири ўнтадан дафтар ишлатса, 45 миллион донани ташкил этади. Синф раҳбарлари бу ишга астойдил киришсалар, ишлатилган дафтарларни йиғиб топшира оладилар-ку!

Иккинчидан, нашриётларда адабиёт дастурларига киритилган шоир ва ёзувчиларнинг қизиқарли тўпламлари нашр этилса ва бу китоблар арзонроқ нархда макулатура тўплашда намуна бўлган ўқувчиларга сотилса (рағбатлантиришнинг бошқа йўллари ҳам бор), қоғоз тўплаш борасида ажойиб иш қилинган бўларди.

Учинчидан, шаҳарларда ноёб китоблар фақат макулатура топширган кишиларга талон орқали сотилади. Нима учун бу тадбирни қишлоқларда жорий этиш мумкин эмас? Фақат нашр этиладиган китоблар ўзбек тилида бўлиши шарт. Бунинг учун иккиламчи маҳсулотни қабул қилувчи ташкилот ҳар ойда камида икки марта қишлоқларга, шаҳар типидаги қўрғонларга транспорт юбориб, макулатура йиғиб олиш ишини ташкил этиши зарур.

Ва, ниҳоят, тўртинчидан, қоғоз тўплашнинг аҳамияти ҳақида тарбиявий соатларда кўпроқ суҳбатлар уюштирилса, бу ишга ота-оналар ҳам жалб қилинса, ижобий натижа берган, бўларди, деб ўйлайман.

Охирги таклифим: «Исроф гуноҳидан асрасин» мақоласи ўқувчилар ва ўқитувчилар жамоалари орасида ишлаб чиқилса, ёмон бўлмасди.

Турдимурод ХОЛМУРОДОВ,
Сирдарё вилояти Ховос ноҳиясидаги С. Айний номли 4-ўрта мактабнинг методист-ўқитувчиси, халқ таълими аълочиси.

ҚАЛБДА МЕҲР БЎЛСИН

Жумҳуриятимиздаги кўҳна маърифат масканларидан бири — Крупская номли Тошкент педагогика билим юрти яқинда ўзининг 60 йиллик тўйини кенг нишонлади. Шу муносабат билан жамоатчи мухбиримиз илм масканининг директори, педагогика фанлари доктори Озода Эшонхўжаеванинг тарбиячи-мутахассислар тайёрлаш ва шу борадаги муаммолар хусусидаги фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашди.

— Билим масканимиз 60 йиллик шонли йўлни босиб ўтди, — дея сўз бошлайди Озода Эшонхўжаева. — Бир неча йилдирки, билим юртимиз мактабгача тарбия соҳасидаги таянч масканлардан бири сифатида фаолият кўрсатмоқда. Бу ерда педагогика фанининг барча ютуқлари, мамлакатимиздаги энг яхши мутахассисларнинг илғор иш тажрибалари ўқув жараёнида жорий этиб келинмоқда. Шунингдек, мазкур даргоҳни битирган ўқувчиларимизнинг кўпчилиги қардош республикаларда ҳам ишни давом эттиришмоқда.

Ўтган йили сентябрь ойида билим юртимиз 600 ўқувчига мўлжалланган янги бинога эга бўлди, таълим-тарбия жараёнини ҳам бир сменада ташкил этиш имкони яратилди. Бу, албатта, талабалар учун яна бир қулайликдир. Ҳозирда энг янги замонавий техника воситалари билан тўла жиҳозланган ўқув кабинетлари, компьютер хоналари, жисмоний тарбия ва машғулот ўтказиш учун мўлжалланган кенг ва ёруғ хоналар ўқувчилар хизматида.

Яқинда яна билим юртининг ёнида талабалар учун 350 ўринли ётоқхона қуриб битказилди. Барча шарт-шароитларга эга бўлган бу масканда талабаларга бепул уч маҳал иссиқ овқат берилмоқда.

Биз асосан мактабгача тарбия болалар муассасалари учун педагог тарбиячилар ҳамда расм-чизмачилик фани ўқитувчилари тайёрлаймиз. Ҳар йили деярли 1000 га яқин ёш мутахассис ҳаётга учирма қилинади. Айни вақтда бу ерда 2561 талаба бўлиб, шулардан 1000 киши сиртқи бўлимда таҳсил олишмоқда. Бу эзгу ишга жамоамиздаги 180 дан зиёд педагог жалб қилинган. Илм масканининг омилкор педагоглари, уларнинг илғор иш услублари тўғрисида алоҳида тўхтамоқ жоиз. Айниқса, педагоглардан Ҳикоят Каримова, Людмила Акимцева, Шоира Абдуазимова, Тамара Бойбекова, Вазира Абдуллаева, Маъсуда Азаматова, Муҳаббат Ҳидоятова ва Сароят Каримовалар ўз касбининг фидойиларидир. Руҳшунослик фани ўқитувчилари Насиба Ғозиева, Фарида Умарова, кекса педагог Муҳаммад Солиев, педагогика фани муаллимлари Саида Жўрабекова, Саида Гулметова, нутқ ўстириш муаллимлари Марҳамат Аброрхўжаева, Ақида Азларова, Машкура Асомхўжаева, жисмоний тарбия услубиёти ўқитувчиси Райҳона Қурмакаеваларнинг номларини ҳам фахр билан тилга оламиз.

Илм масканимиз муаллимлари орасида қирққа яқин халқ маорифи аълочиси, хизмат кўрсатган ўқитувчилар, меҳнат фахрийлари, кўплаб нишондор муаллимлар бор.

Муаллимларимиз ўндан зиёд таянч-боғча жамоалари билан ҳамкорликда иш олиб борадилар. Тарбия масканларида талабаларга тажрибали тарбиячи, йўриқчи, моҳир мураббийлар яқиндан ёрдам беришмоқда. Сўнгги вақтларда машғулотлар давомида халқ тарбияшунослиги дурдоналари, миллий урф-одатларимиз, қадимий анъаналари кичкинтойларга таълим-тарбия йўналишида сингдирилмоқда.

Собиқ ўқувчиларимизнинг боғчалардаги иш услублари кўпчиликка манзур бўлаётгани тўғрисида ижобий фикрлар билдиришади. Бу бизни қувонтиради, меҳнатимиз зое кетмаганидан мамнунмиз.

Эндиликда мактабгача тарбия соҳасида мутахассислар етиштириш масаласига янада жиддийроқ ёндашиш, қабул вақтида тарбиячилик касбига иқтидорли, лаёқатли қизларнигина танлаб олишга эътиборни қаратдик. Давр талаби эса янада масъулият билан ишлашни тақозо этмоқда.

Суҳбатни жамоатчи мухбиримиз Зулфия ДЎСТ-МУҲАМЕДОВА ёзиб олди.

Виждонан меҳнат қилаётганлар

ҚАЛОВИНИ ТОПСАНГ...

Жумҳуриятимиздаги илғор билим масканлари, устоз муаллимларнинг узоқ йиллар давомида тўплаган бой тажрибаларини ўрганиш, матбуот орқали оммалаштириш, шу тарзда айни бир пайтда тажриба, изланиш соҳибларининг хизматларини қадрлаш муҳим аҳамият касб этади. Афсуски, кўзланган бундай мақсадга ҳамиша ҳам эришиб бўлмайди. Чунки вақт тизгини имкониятларни фақат ўз ўлчови билан чегаралайди-да!..

Ҳар гал Шаҳрисабзда бўлганимда ноҳияда узоқ йиллик меҳнати, бой тажрибалари билан педагогларга танилган Чори Хурсанов раҳбарлик қилаётган мактабга боргим, унинг иш услуби, қолаверса, ҳаёт ва фаолияти билан яқиндан танишишни ният қилардим...

Ниҳоят, Чори ака билан узоқ суҳбатлашдик. Сермазмун фикрлар, таълим-тарбия борасида қилинаётган ишлар, унинг шу соҳада узоқ йиллар машаққат чекканлигидан далолат беради. Чунончи, оддий тарихчи сифатида эллик тўққизинчи йилдан иш бошлаб турли даврларда мактаб директори, ноҳия халқ таълими бўлимида педагогика кабинети мудири, бош инспектор вазифаларида, қўйингки, маорифнинг барча сўқмоқларидан ўтиб, ҳалол меҳнати, софдил, ҳамкасбларига меҳрибонлиги билан элга танилиб, обрў топганлардан.

— Кейинги ўттиз йилдан ортиқроқ даврда халқ педагогикаси, унинг сафида туриб заҳмат чекаётган муаллимлар оғир синовларни бошидан кечирди. Ўқитувчини арзимас сабабларга кўра айблаш, уни ҳар хил сўзлар билан ҳақоратлаш, турли ташкилот раҳбарлари унга худди оддий меҳнат қуроли сифатида қараш, хуллас, буларнинг барчаси муаллимлар мавқеини тушириб юборди. Аммо илмга чанқоқ, келажак авлод тақдирини ўйлаган кишилар, илм-фанга бўлган асрий эҳтиёж ва миллий иштиёқ ҳар қандай қийинчиликларни енгиб чиқди. Ўқитувчи бугун яна қайтадан мамлакатнинг энг эътиборли кишиларига айланмоқда, — дейди у.

— Мактабимизда ёшларга таълим-тарбия бериш йўлидаги иш услубимиз оддийгина. Масалан, жамоамиз асосан эътиборни таълимга қаратган. Бу усул тажриба тариқасида анчагина кузатилди. Натижалар эса кутганимиздан ҳам яхши самара бермоқда. Демоқчиманки, таълимни биринчи даражага чиқариб, ўқувчи руҳиятига кириб бора олсангиз, унга етарлича билим бериб, дарсларни қизиқарли ўта олсангиз, ўз-ўзидан тарбия ҳам изга тушиб боравераркан...

Чори ака раҳбарлик қилаётган, ноҳияда энг яхши деб топилган илм даргоҳларидан бири Э. Тельман номли мактабни бир-бир кўздан кечирамиз. Ҳар бир фан кабинетида замонавий техник воситалар, кўргазмали қуроллар сотиб олинган, мактаб жадвалларидаги барча дарс машғулотлари кабинетларда ўтишга мўлжалланган. Бироқ бу замонавий техник воситалардан фойдаланиш, уни ўқувчиларга ўргатиш осон иш эмас. Қаловини топсанг қор ҳам ёнади, — дейишади донолар. Тадбиркор директор бунинг осон йўлини топди. Ўқитувчилар билан маслаҳатлашиб, мутахассислар чақирилди, қисқа фурсатда улар муаллимларга дастурлардан фойдаланишнинг ихчам йўлларини ўргатдилар.

Э. Тельман номли мактабнинг ноҳияда танилганлиги бежиз эмас. Эндиликда бу илм кошонасида турли хилдаги тадбирлар, фан олимпиадалари тез-тез ўтказилиб, кўпгина мутахассислар ҳамкасбларидан ўрнак олиш, уларнинг иш тажрибаларини ўрганиш мақсадида бу ерга ташриф буюриб туришади. Чунки илм даргоҳида барча шарт-шароит мавжуд.

— Мактабимизда ечимини кутиб турган муаммоларимиз ҳам талайгина, — дейди Чори ака. — Хусусан, илм даргоҳи узоқ йиллардан бери Э. Тельман номи билан юритилади. Айни пайтда эса унинг номини ўзгартириш даркор. Тўғри, биз қардош халқларни эъзозлаймиз, ҳурмат қиламиз. Бироқ ўзимизда ҳам, айтайлик, атрофдаги қишлоқларимизда ҳам маориф учун жонини фидо қилган ёки шу илм даргоҳидан сабоқ олиб, байналмилал бурчини ўтаётганда ҳалок бўлган йигитларимиз бор. Уларнинг номини абадийлаштириш, ёш авлодга ўтмишдошларини таништириш ҳам керак-ку!.. Ана шундай ва шунга ўхшаш муаммолар топилиб туради. Муаллимларни кўнгилдагидек ижтимоий муҳофаза қилиш, уларга мактабдан ташқари керакли шароитни яратиб бериш, аслида мумкинки, ҳали у қадар яхши эмас. Бироқ буларни ҳал этишда кимдир четдан келиб ёрдам бермайди. Шу боис ҳам баъзи тадбирларни тайёрлаб қўйганмиз. Яқин келажакда улар амалга ошиши турган гап.

Ҳа, ҳозирги шароитда жамоани бошқариш, уни ҳар жиҳатдан ҳимоя этиш, керак бўлганида шарт-шароит ҳозирлаб беришнинг ўзи бўлмайди. Директорликка — бу лавозимга, афсуски, кўплар «амал курсиси» деб қарашади. Аммо ана шу мансаб ортида не-не машаққатлар, тунни кунга улашу, оила ҳаловатидан кечиб, елиб-югуришлар борлигини ҳамма ҳам ҳис этавермайди.

Чори ака мактабдаги ташкилотчилик ва раҳбарлик ишларидан ташқари ўқувчиларга тарих фанидан сабоқ бериб, уларни йўқолиб бораётган қадимий ёдгорликларимиз, урф-одат ва маданиятимиз, маҳаллий шарт-шароитлар билан яқиндан таништиришга, ўтмиш авлодларимизнинг яхши хислатларидан ўрнак олиб, уни давом эттиришга интилиб келади.

Хуллас, яхши инсонлар ҳақида, уларнинг жамиятда тутган ўрни, меҳнатсеварлиги, келажак авлод тақдирини ўйлаб, бу йўлда камарбаста бўлган фидойилар меҳнатини қанча ёзсанг ҳам камлик қилади. Чори ака Хурсанов ҳам шундай инсонлардан бири. Ўттиз уч йилдирки, педагогиканинг машаққатли йўлларидан дадил ўтиб, оғир дамларда ҳам, қувончли кунларда ҳам сабот билан элга хизмат қилиб келмоқда.

Дарвоқе, Чори аканинг ҳам талайгина шогирдлари бор. Улар ишлаб чиқаришнинг турли тармоқларида туриб устозлари измидан бормоқда. Эл қадрлайдиган бундай инсонлар ҳамиша кўпаяверар экан, демакки, эртанги кунга ҳам, жамиятнинг келажагига ҳам умид билан қараса бўлади...

М. МУРОДОВА.

ИНСОН ВА ЖАМИЯТ

(Боши ўтган сонларда).

Савдо-сотиқ ҳам бўлди, шартномалар ҳам тузилди, албатта. Бироқ умуман олганда, томонлар бир-бирларига душман кўзи билан ва ҳатто нафрат билан қарадилар. Римликлар варварлардан улар шунчаки варварлар бўлгани учун нафратланар эдилар. Фақат ҳарбий шон-шуҳратларни қадрлайдиган ва оғир турмуш шароитига одатланиб қолган варварлар эса римликларни «нозик-ниҳол» деб улардан нафратланар эдилар. Аммо ғалаба, барибир, римликлар томонида бўлди ва Галлия (ҳозирги Франция)нинг Цезарь томонидан босиб олиниши ва эрамиздан аввалги I асрда Британия оролларига бостириб кирилиши бу ғалабанинг тантанали якуни бўлди. Шундай қилиб, римликларнинг ҳарбий машинаси галларни ўз томонига «оғдириб олиш»га муваффақ бўлди. Бироқ Рейн дарёсининг нариёғида яшовчи германларни ҳам шундай қилиш йўлидаги уриниш беҳуда кетди. Эрамизнинг I—II асрлари оралиғида Рим империясининг ҳужумкорлик имкониятлари тугаб, у мудофаага ўтди. Унинг чегараларида шоша-пиша тупроқ тепаликлари, қўрғонлар ва соқчилик миноралари барпо этила бошлади. Рим легионерлари шу минораларга чиқиб, олисларга ташвиш билан қараб турар эдилар. Варварларнинг омади келди.

Варварларнинг босқинлари империяни ҳалоқ қилди, деганларида ваварлар уни ҳимоя ҳам қилганликларидан иборат оддий ҳақиқатни унутиб қўядилар. Бу воқеа қуйидагича бўлган эди. II асрнинг охири ва V аср оралиғида Рим империясининг қуёши ботган давр бўлди. Қишлоқ хўжалиги инқирозга учраб, сиёсий бошбошдоқликлар кучайиб, душманларнинг чегараларга тазйиқи ортиб боравердн. Римга ҳар қачонгидан ҳам кучли армия керак эди. Аммо бу армияда хизмат қиладиган йигитлар йўқ эди.

Республика замонларидаги Рим фуқаролари тоифалари (унинг яхши хислатлари ҳақида юқорида гапириб ўтган эдик) кўп миллатли ва кўп тилли империяда аллақачон йўқ бўлиб кетди. Янги римликлар учун ҳарбий хизмат оғир машаққатга айланди. Бунинг фақат бир иложи бор эди. У ҳам бўлса, бир душманни иккинчисига қарши урушишга мажбур қилиш, ваҳшийлар учун ҳарбий хизматга кенг йўл очиб бериш эди. Машҳур бошлиқ ҳузурида хизмат қилиш улар учун орзу эди. Рим императори эса бошлиқларнинг бошлиғи ҳисобланарди. Шу тариқа варварлар ҳарбий бошлиқ ва шахсий соқчилар бўла бошладилар. Ғарб легионлари бора-бора кельт ва германлардан иборат бўлиб қолаверди. Таажжубли жойи шуки, уларнинг таъсири остида Римнинг анъанавий қадриятлари қайта кўриб чиқила бошлади. Императорнинг «шерлар гвардияси» (бамисоли ваҳший жангчилар уюшмаси) пайдо бўла бошлади. Энди сарой ҳарбий лагерь деб аталадиган бўлди. Ғарбдаги герман легионлари ўз ташаббуслари билан императорларни сайлашга киришдилар (бамисоли халқ мажлисида бошлиқ сайлангандек). Энди саройда шахсий садоқат ҳамма нарсадан кўпроқ қадр топди. Император ўз гвардиясининг жангчилари билан қардошлик муносабатлари ўрнатгудек бўлди. Тирик худо ва «халқ отаси» бўлмиш Рим сенатининг бошлиғи германларнинг ҳарбий бошлиғи сифатларини тобора кўпроқ касб эта бошлади. Ўз-ўзидан равшанки, унинг ноиблари ҳам бу намунага эргашдилар. Римнинг туб жой а ҳ о л и с и бу жараённи тўхтатиш й ў л и д а қ и л г а н уринишлар зое кетди. Империянинг юқоридан қуйигача «варварлашуви» рўй берган воқеаларнинг моҳияти эди. Кўпдан-кўп келгинди эркин аҳоли империяга қўшила борди. Бу эса қуллар меҳнатининг бусиз ҳам унумсиз тизимини путурдан кетказаверди. Шу билан бирга, варварлар ҳам Римдан кўп нарсани (ҳуқуқий меъёрларни, хусусий мулкчилик ҳақидаги тасаввур ва шу кабиларни) ўргандилар. Бу эса ибтидоий-жамоа муносабатлари ва уруғчилик тузумининг инқирозини кучайтирди, иккала маданият бир-бирига сингиб борди, янги цивилизация негизи вужудга келди.

Бинобарин, ғарбий Рим империясининг 476-йилда емирилиши — варварларнинг ғалабаси эмас ва римликларнинг мағлубияти ҳам эмас эди. Бу ҳол узоқ вақт етилиб келган янгилик ниҳоят юзага келганининг далили эди. Европа янги сифатга ўтди. Ўрта асрлар даври бошланди.

САВОЛЛАР ВА ТОПШИРИҚЛАР:

1. Қадимий юнон қўшиқларидан бирида жанг пайтида дружиначи жангчининг душман томонидан жанг қилаётган ўғли билан дуч келиши тасвирланади. Шу ҳолатда улар нима қилишлари керак эди?.. Бу ўринда қайси қадриятларнинг тўқнашуви тасвирланган?
2. Варварлар «ҳарбий демократияси»нинг антик давр демократиясидан фарқи нимада?
3. Рим зодагонлари варвар зодагонларидан нимаси билан фарқ қилар эдилар?
4. Варварлар дунёсида савдо-сотиқ бўлмаганлигининг сабаби нимада?
5. Рим таъсирисиз варварлар ўз маърифатини барпо қила олармидилар?
6. Римлик энг яхши фуқаро билан варварлар дунёсидаги энг яхши кишини таққосланг.
7. Варварларнинг қуллари бўлган эди. Бироқ юнонлардан ва римликлардан фарқли ўлароқ бу қуллар хўжаликда даярли ҳеч қандай ўрин тутмаганлар. Бунинг сабаби нимада?

12. ЎРТА АСР ЦИВИЛИЗАЦИЯСИ.

Ўрта асрлар цивилизациясининг даврий ва жуғрофий доиралари хусусида олимлар бир фикрга келган эмаслар. Бунда биз X—XIV аср Европасини назарда тутамиз, шу асрларда мазкур цивилизациянинг асосий тузилмалари таркиб топган эди, аммо ҳали янги — индустриал жамиятнинг куртаклари томонидан емирила бошланмаган эди.

Ўрта асрлар жамияти. Ўрта асрлар Европаси феодал жамият бўлган эди, деган фикрга деярли ҳамма қўшилади. Аммо феодализмнинг ўзи нима? 7 ва 8-синфларнинг тарих дарсларида у ер эгалари бўлган феодаллар тобе деҳқонларга зулм қиладиган иқтисодий тузум деб таърифланган. Унга яна бир жиҳатдан ёндашиб, ўрта асрлардаги кишилар қандай яшаганликларига назар ташлашга интилиб кўрамиз.

Деҳқонлар. Агар феодал жамияти пирамида тарзида тасаввур этилса, деҳқонлар унинг энг тубидан жой оладилар. Шундай бўлиши ҳам табиий. Чунки, бир томондан, деҳқонлар шу жамиятнинг асосий ишлаб чиқарувчи кучи, иккинчи томондан эса, унинг энг ҳуқуқсиз қисми эди. Нега энди жамият ўзини боқиб турганларга ҳурматсизлик билан қараган? Қисман бу ўрта асрлардаги меҳнат ҳамма тан олган қадрият эмаслигининг натижаси бўлган эди. Бу цивилизацияга Римдан варварлардан деҳқонларга ҳурмат билан қараш одати мерос бўлиб қолмаган эди. Ўрта асрларда яшаган киши инжилни ўқигани билан меҳнат нималигини — яхшиликми ёки гуноҳ учун жазоми эканини тушуна олмас эди. Аммо, энг муҳими, феодализм давридаги қишлоқ мутлақо алоҳида дунё бўлиб, у бошқа табақаларнинг намояндаларига сира ўхшамайдиган инсонни тарбиялаб етиштирар эди. Узоқ вақт мобайнида деҳқонларнинг хўжалиги натурал хўжалик бўлиб келди ва кўпчилик деҳқонлар умр бўйи бир жойда яшаб, ишладилар, ҳатто ўз қишлоғидан бошқа жойни бирон марта кўрмай ўтиб кетдилар.

Бундай одамлар ўз қишлоғи, хўжайиннинг қасри ва қишлоқ черковини дунё деб тушунарди. Бундан ташқаридаги дунё ҳақида уларда тузукроқ тасаввур ҳам йўқ эди.

Давоми бор.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ МУАССАСАЛАРИ ВА ТАШКИЛОТЛАРИ ХОДИМЛАРИНИ АТТЕСТАЦИЯДАН ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

Ўзбекистон Республикасининг «Мустақиллик асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ халқ таълими муассасаларида ўқув-тарбия жараёнини такомиллаштириш, педагог ходимларнинг касб-кор сифатлари ва меҳнатларининг якуний натижасини холис баҳолаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг аттестацияси ўтказилади.

1. АТТЕСТАЦИЯ КОМИССИЯЛАРИ

1. Аттестация комиссиялари район, шаҳар халқ таълими бўлимлари, Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоят халқ таълими бошқармалари, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси, ўқитувчилар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институтлари, республика идораларидаги халқ таълими муассасалари ва Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳузурида тузилади.

Халқ таълимини бошқариш органларига аниқ шароитни ҳисобга олган ҳолда аттестацияни қайси муассасаларда бошқарув органи комиссияси, бошқасида муассаса аттестация комиссияси ўтказишини белгилаш ҳуқуқи берилади.

2. Аттестация комиссияси таркиби раис — муассаса раҳбари, унинг ўринбосари (касаба уюшмаси аъзоси), котиб, ҳар томонлама саводли ва малакали ходимлардан ташкил топадиган комиссия аъзоларидан иборат бўлади. Аттестация комиссияси ишига, зарурат туғилганда, бошқарув органлари, методик хизматлари, тармоқ касаба уюшмалари вакиллари ва бошқалар киритиладилар.

3. Аттестация комиссия аъзоларининг сони ва шахсий таркиби муассаса (ташкилот) раҳбари томонидан тегишли кенгаш ва касаба уюшмаси қўмитаси билан келишган ҳолда, аниқланади ҳамда тасдиқланади.

Аттестация комиссияси шакллантирилаётганда аттестациядан ўтказиладиган ходимларнинг таркибини ҳисобга олиш зарур. Уларнинг мутахассисликлари ва эгаллаб турган лавозимларига боғлиқ равишда комиссияга юқорида санаб ўтилган ходимлар билан бирга албатта тегишли мутахассислар ҳам киритилиши керак.

4. Район, шаҳар халқ таълими бўлими ҳузуридаги аттестация комиссияси ўз тасарруфидаги ўқув-тарбия муассасалари раҳбарларини аттестациядан ўтказади, қарамоғидаги ўқув-тарбия муассасалари аттестация комиссияларининг педагог-ходимларга биринчи тоифа малакасини бериш ҳақидаги тавсияномаларини тасдиқлайди.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар (Тошкент шаҳар) халқ таълими бошқармалари ўз бюджетида турадиган ҳунар-техника билим юртлари, тасаррруфидаги бошқа таълим-тарбия муассасалари раҳбарларини аттестациядан ўтказади, аттестация комиссияларининг педагог ходимларга олий тоифа малакасини бериш ҳақидаги тавсияномаларини тасдиқлайди.

6. Қорақалпоғистон Республика ўқитувчилар малакасини ошириш институти, вилоятлар, Тошкент шаҳар ва Марказий ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари, республика халқ таълими тасарруфидаги муассасалар аттестация комиссиялари ходимларга тегишли тоифа малакасини бериш учун аттестациядан ўтказади.

7. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги аттестация комиссияси ўз тасарруфидаги республика бюджетида турадиган ўқув-тарбия муассасалари раҳбарларини аттестациядан ўтказади, бу муассасалар аттестация комиссияларининг педагог ходимларга олий тоифа малакасини бериш тўғрисидаги тавсияномаларини тасдиқлайди.

8. Аттестация комиссияси ўқув-тарбия муассасаси педагогика кенгаши тақдим этган тавсияномани ҳар томонлама кўриб чиқиб, аттестациядан ўтказилаётганларни тинглаб, уларнинг ҳар бирига тегишли тоифа малакасини белгилаш тўғрисида хулоса чиқаради.

Аттестация комиссияси район, шаҳар халқ таълими бўлими, Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоят халқ таълими бошқармаси, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги аттестация комиссиялари олдига педагог ходимга «биринчи тоифали мутахассис» ва «олий тоифали мутахассис» малака тоифасини белгилаш тўғрисида тақдимнома топширади.

9. Аттестация натижаси ходимга бевосита аттестациядан сўнг маълум қилинади ва аттестация комиссиясининг протоколи билан расмийлаштирилади (протокол намунаси илова қилинади). У раис, унинг ўринбосари, котиби ва овоз беришда қатнашган аттестация комиссияси аъзолари томонидан имзоланади.

10. Педагог ва бошқа ходимлар аттестациясининг барча масалалари бўйича аттестация комиссияси очиқ ёки яширин овоз бериш йўли билан қарор қабул қилади. Овоз бериш усули аттестация комиссияси томонидан белгиланади. Овоз бериш аттестациядан ўтаётган ходим иштирокида ўтказилади. Агар комиссия ишида унинг аъзоларининг учдан икки қисми қатнашса, қарор қабул қилинган ҳисобланади. Овоз бериш натижалари кўпчилик овоз билан белгиланади, лекин йиғилишда қатнашаётган аттестация комиссияси аъзолари сони жами овоз берувчиларнинг ярмидан кам бўлмаслиги лозим. Овоз бериш натижалари аттестациядан ўтказилаётган ходимга овоз беришдан сўнг маълум қилинади. Агар аттестациядан ўтказилаётган киши комиссия йиғилишида иштирок этмаса, овоз бериш натижалари ҳақида унга ёзма равишда хабар қилинади.

Аттестация комиссияси аъзоси аттестациядан ўтказилаётганда овоз беришда қатнашмайди.

11. Агар муассаса (ташкилот) аттестация комиссияси маълум бир хулосага кела олмаса ёхуд аттестациядан ўтказилувчи комиссия хулосаларидан норози бўлса, у ҳолда халқ таълими бўлими (бошқармаси), Ўзбекистон, Қорақалпоғистон Республикалари Халқ таълими вазирликлари мустақил эксперт комиссиясини тузадилар. Бу комиссия аттестация комиссияси чиқарган қарорнинг тўғри ёки нотўғрилиги хусусида ўз хулосасини тайёрлайди, шу асосда аттестация комиссияси қарор қабул қилади. У якуний ҳисобланади.

12. Аттестация комиссияси уни ташкил қилган орган томонидан белгиланган вақт давомида фаолият кўрсатади. Зарурат туғилган ҳолатда шу орган томонидан комиссия ваколатининг, аввал белгиланган муддатидан қатъи назар, унинг таркибига шахсий ўзгаришлар киритилади. Аттестация комиссиясининг таркибидаги барча ўзгаришлар у тузилаётган ўқув-тарбия муассасаси ёки халқ таълимини бошқариш органи раҳбарининг буйруғи билан расмийлаштирилади.

13. Аттестация комиссиясининг қарори билан вазифасига нолойиқ деб топилган педагог ходимларга нисбатан уларни бошқа ишга ўтказиш ёки белгиланган тартибда ишдан бўшатиш ҳақида қарор қабул қилинади.

2. АТТЕСТАЦИЯНИ ЎТКАЗИШ МУДДАТЛАРИ ВА УНИНГ ДАВРИЙЛИГИ

1. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг аттестацияси доимий равишда, камида уч йилда бир марта ўтказилади.

Аттестация давомида аттестациядан ўтказилаётган кишининг фаолиятини чуқур ўрганиш, тақдим этилган ҳужжатлар асосида комиссия ходимга илгари берилган тоифани тасдиқлаши, яна ҳам юқорироқ тоифага ўтказиши ёки, аксинча, қуйироқ тоифага тушириши мумкин.

2. Зиммаларига юкланган вазифаларни эплай олмаган, касб-кор, илмий-назарий ва методик жиҳатдан бўш тайёрланган педагог ходимлар, агар бу нарса ҳаққоний маълумотлар билан тасдиқланса, у ҳолда муддатидан аввал аттестациядан ўтказилишлари мумкин. Ўқув-тарбия муассасаси маъмурияти ёки халқ таълимини бошқариш органи навбатдан ташқари аттестациянинг ташаббускорлари бўлишлари мумкин. Муддатидан аввал аттестация ўтказиш ҳақидаги қарорни ўқув-тарбия муассасаси Кенгаши касаба уюшмаси қўмитаси билан биргаликда қабул қилади.

3. Ўқув-тарбия жараёнида аттестациягача бўлган даврга нисбатан юқори натижаларга эришган педагог ходимлар, агар бу нарса арзирли маълумотлар билан тасдиқланса, навбатдаги тоифага кўтарилиш учун навбатдан ташқари аттестациядан ўтишлари мумкин. Юқорида тилга олинган органлар ва ташкилотлар, шунингдек, педагог ходимларнинг ўзлари шундай аттестацияни ўтказиш ташаббускорлари бўлишлари мумкин.

Навбатдан ташқари аттестациядан ўтган педагог ходим навбатдаги аттестациядан сўнг орадан ками билан бир йил ўтгач ўтказилади.

Навбатдан ташқари аттестациядан ўтган педагог ходим навбатдаги аттестациядан ўтишдан озод этилмайди.

3. АТТЕСТАЦИЯНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ

1. Белгиланган тоифа малакасидан бири (олий тоифали ўқитувчи, биринчи тоифали ўқитувчи, иккинчи тоифали ўқитувчи)ни олиш учун Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги муассасалари ва ташкилотларининг барча тоифадаги ходимлари аттестациядан ўтишлари керак.

2. Педагогик нагрузкага эга бўлган ўқув-тарбия муассасаларининг раҳбарлари, уларнинг ўринбосарлари, халқ таълими органларининг ходимлари, ишлаётган пенсионерлар (шу жумладан, муддатли меҳнат шартномаси шартлари асосида ишлаётганлар) уларнинг хоҳишларига қараб педагог ходимлар сифатида аттестациядан ўтказилишлари мумкин. Уларга ҳам малака тоифаларидан бири берилади.

Ўқув-тарбия муассасалари ва ташкилотларида ўқитувчилик фаолиятига жалб этилган халқ хўжалиги мутахассислари аттестациядан белгиланган тартибда ўриндошлик йўли билан ишлаётган жойларидан ўтадилар.

3. Оз комплектли ўқув-тарбия муассасаларининг педагог ходимлари аттестациядан таянч ўқув-тарбия муассасаларида ёки район, шаҳар халқ таълими бўлимларида ўтадилар. Бу муассасалар рўйхати ва уларнинг ходимларини аттестациядан ўтказиш тартиби бошқарув органлари томонидан бўйсунганлик тартибида белгиланади.

4. Тўлиқсиз олий маълумотга эга бўлган, бир ёки икки фандан дарс бераётган педагог ходимлар асосий ўқув нагрузкасига эга бўлган фандан аттестациядан ўтказиладилар.

Олий маълумотга эга бўлган ва, шунингдек, икки ёки ундан кўпроқ фандан дарс бераётган педагог ходимлар асосий ихтисосликлари бўйича аттестациядан ўтказиладилар. Бунда шу фан бўйича ўқув нагрузкаси умумий дарс ҳажмининг камида учдан бирини ташкил қилиши керак.

5. Республика Халқ таълими вазирлиги тизимидаги барча турдаги болалар уйлари ва мактаб-интернатлари, муассаса ва ташкилотлари врачлари, ўрта маълумотли медицина ходимлари аттестациядан белгиланган тартибда соғлиқни сақлаш органларида ўтадилар.

Соғлиқни сақлаш муассасаларида ишлаётган дефектологлар аттестациядан халқ таълими органларида ўтадилар.

6. 3 йилгача педагогик стажга эга бўлган, мазкур ўқув-тарбия муассасаларида бир йилдан кам ишлаган, шунингдек, ўзаро келишув асосида ишга қабул қилинган ёки конкурс асосида сайланган ходимлар аттестациядан ўтмайдилар.

7. Узоқ муддат даволанишда бўлган, шунингдек, аёлларга ҳомиладорлиги ва туққанлиги бўйича таътилда бўлган ёки боласи уч ёшга етгунча қараганлиги учун бериладиган хордиқда бўлган ходимлар аттестацияси у ишга чиққандан сўнг ками билан бир йилдан сўнг ўтказилади.

8. Педагог ва бошқа ходимлар аттестациясидан олдин зарур тайёргарлик ишлари олиб борилади.

Аттестацияни ўтказиш муддати аттестациядан ўтадиганларга камида бир ой олдин маълум қилинади.

Ўқув-тарбия муассасаси маъмурияти касаба уюшмаси ташкилоти билан биргаликда методика кенгаши, методика бирлашмалари аъзоларини жалб қилган ҳолда, ўқув-тарбия муассасалари раҳбарлари, инспекторлар, методистлар, ҳамкасб ўқитувчилар томонидан дарслар (машғулотлар), синфдан ташқари ва мактабдан ташқари тадбирларни режа асосида кузатиш натижасида олинган холис маълумотлар асосида, назорат ишлари ва имтиҳонлар якунларига асосланиб аттестациядан ўтказилаётган кишига тавсиянома лойиҳасини тузадилар.

Аттестациядан ўтказилаётган ходимнинг тавсияномаси лойиҳаси ё педагогика кенгашида, ё ўқув-тарбия муассасасининг ишлаб чиқариш кенгашида аттестациядан ўтказилувчининг иштирокида, агар у рад этса, усиз муҳокама қилинади. Жамоадаги муҳокама давомида билдирилган эътирозлар, таклифлар, қўшимчалар, ўзгартишларни ҳисобга олган ҳолда тавсиянома қайта ишланади ва материаллар аттестация комиссиясига тақдим этилишидан камида бир ҳафта бурун аттестациядан ўтказилувчи эътиборига ҳавола қилинади.

Аттестациядан ўтказилаётган ходимга педагогика кенгаши тавсияномаси ва аттестация варақаси (илова қилинади) аттестация комиссиясига аттестация бошланишидан кечи билан икки ҳафта аввал тақдим этилади.

Аттестация якунлангандан сўнг аттестация варақасининг бир нусхаси аттестация комиссиясида, иккинчиси аттестациядан ўтган ходимнинг шахсий варақасида сақланади.

9. Аттестациядан ўтказилаётган ходимнинг ҳужжатларини тайёрлаш ва расмийлаштиришда унинг касб маҳорати, назарий ва методик даражасини, иш натижаларининг ўзгаришини аниқлаш мақсадида аввалги аттестация материалларидан фойдаланилади. Агар аттестациядан ўтказилаётган ходим аввалги аттестацияни бошқа вилоят, республикада жойлашган ўқув-тарбия муассасида ўтган бўлса ва юқорида қайд этилган материалларни олишда қийинчилик туғилса, аттестация комиссиясининг хулосаси ёки тавсияномаси ҳисобга олинади.

4. АТТЕСТАЦИЯ КОМИССИЯСИ ҚАРОРЛАРИНИ БАЖАРИШ

1. Ўқув-тарбия муассасаси кенгашлари ва халқ таълимини бошқариш органлари аттестация комиссияларининг қарорларини амалга ошириш бўйича тадбирлар белгилайдилар.

Педагог ва бошқа ходимларнинг аттестацияси якунлари ўқув-тарбия муассасаси ва халқ таълимини бошқариш органи кенгаши йиғилишида кўриб чиқилади.

2. Ўқув-тарбия муассасалари (ташкилотлари) раҳбарлари аттестация комиссияси қарори асосида ходимга тегишли тоифа малакасини бериш ҳақида буйруқ чиқарадилар.

3. Ўқув-тарбия муассасаси раҳбари аттестация комиссиясининг ходим эгаллаб турган лавозимига мос эмаслиги ҳақидаги қарори асосида аттестациядан сўнг узоғи билан икки ой ичида (касаллик, таътилда бўлиш вақти бу муддатга кирмайди) ходимни ўқувчиларга таълим ва тарбия бериш билан боғлиқ бўлмаган бошқа ишга ўтказиш (унинг розилиги билан) ҳақида буйруқ чиқаради.

Ходимни бошқа ишга ўтказиш имконияти бўлмаса ёки у розилик бермаса, ўқув-тарбия муассасасининг раҳбари ўша муддатда ўқув-тарбия муассасаси касаба уюшмаси қўмитаси розилиги билан республика меҳнат қонунлари мажмуининг 41-моддаси 2-бандига таяниб уни ишдан бўшатиш ҳақида буйруқ чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси маҳаллий (қишлоқ), Олий кенгашлари халқ депутатлари бўлган халқ таълими ходимларини ишдан бўшатиш Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари мақоми ҳақидаги Қонун талабларига мувофиқ амалга оширилади.

Белгиланган муддат тугаши муносабати билан ходимни ишдан озод қилинишига ёки бошқа ишга ўтказилишига йўл қўйилмайди.

4. Аттестация билан боғлиқ меҳнат баҳслари, шу жумладан, ишдан бўшатиш масалалари амалдаги қонунчиликка мувофиқ кўриб чиқилади.

5. ТОИФАЛАРГА МАЛАКА ТАЛАБЛАРИ

«Олий тоифали мутахассис» унвони қуйидаги педагог ходимларга:

— юксак касб-кор малакасига, иш ва шахсий сифатларга эга бўлган, ўқув-тарбия жараёнида эксперт баҳоси билан тасдиқланган юқори самарадорликни таъминлаганларга;

— район (шаҳар), вилоят ва республика педагогика жамоатчилиги томонидан тан олинган, оммалаштирилган илғор педагогик тажрибага эга бўлганларга;

— ўқувчилар томонидан дастур материалининг тўла ўзлаштирилишига, тажриба ишида фаол қатнашилишига, педагогика ва психология соҳасидаги тадқиқот натижалабини амалиётга дадил жорий қилинишига эришганларга;

— ўқитувчи ва ўқувчининг ижодий ишлаши учун барча талабларга жавоб берадиган жиҳозланган ўқув хонасига эга бўлганларга;

— вилоят, республика педагогика ўқишларида, семинарларда, конференцияларда фаол иштирок этганларга;

— вилоят ва республика матбуотида иш тажрибаси хусусида мақола эълон қилганларга;

— ўқув-тарбия жараёнида таълимнинг ностандарт шакл ва услубларидан, ўқув-кўргазмали қўлланмалар ҳамда таълимнинг техник воситаларидан кенг фойдаланганларга;

— вилоят ва республика фан олимпиадалари, кўриклари, конкурслари ҳамда мусобақаларининг ғолиблари, совриндорларини тайёрлаганларга;

— ўқувчилар ва ота-оналар жамоатчилиги ўртасида ҳурмат ва эҳтиромга сазовор бўлганларга;

— ўзининг ғоявий-назарий даражасини ва малакасини мунтазам ошираётганларга, ота-оналар ва аҳоли ўртасида билимларни, энг аввало, педагогик билимларни тарқатишда фаол иштирок этаётганларга;

— ёш мутахассисларга, малакали амалий ёрдамга муҳтож бўлган бошқа педагог ходимларга мунтазам ёрдам кўрсатаётганларга;

— олий маълумотга ва ихтисослиги бўйича камида 9 йил педагогик иш стажига эга бўлганларга берилади

Эслатма: район (шаҳар) метод кабинетларининг, малака ошириш институтларининг методистларига олий тоифа истисно тариқасида ихтисослик бўйича камида 5 йил иш стажига эга бўлганларга берилиши мумкин...

Шунингдек, олий тоифа истисно тариқасида ўрта махсус маълумотга ва камида 9 йил педагогик иш стажига эга бўлган бошланғич синфлар ўқитувчилари ва мактабгача тарбия муассасалари тарбиячиларига берилиши мумкин.

2. «Биринчи тоифали мутахассис» унвони қуйидаги педагог ходимларга:

— ўқув-тарбия муассасаларида муваффақиятларга эришганларга, зарур илмий-назарий ва методик тайёргарликка эга бўлганларга, ўз фанини ўқитишнинг замонавий методикасини ўзлаштириб олганларга;

— район (шаҳар) миқёсида оммаллаштирилган илғор педагогик тажрибага эга бўлганларга;

— район (шаҳар), вилоят педагогика ўқишларида, семинарларида, конференцияда иштирок этганларга;

— район (шаҳар), вилоят олимпиадалари, кўрик-конкурслари ва мусобақаларининг ғолибларини ва совриндорларини тайёрлаганларга;

— синф раҳбари ва тўгарак, секция раҳбари сифатида муваффақиятли ишлаётганларга, ўқувчилар ўз-ўзини бошқарув органларидан ижобий баҳо олганларга;

— методик ва жамоат ишида мунтазам фаол иштирок этаётганларга;

— ўқув-тарбия жараёнида ўқув-кўргазмали қўлланмалардан ва таълимнинг техник воситаларидан фойдаланганларга;

— район (шаҳар), вилоят ва бошқа матбуотда иш тажрибаси хусусида мақола эълон қилганларга;

— олий маълумотга эга бўлган ва мутахассислиги бўйича камида 6 йил педагогик иш стажига ёки ўрта махсус маълумотга эга бўлган ва мутахассислиги бўйича камида 10 йиллик иш стажига эга бўлганларга берилади.

3. «Иккинчи тоифали мутахассис» унвони қуйидаги педагог ходимларга:

— ўз фанидан дарс бериш методикасини яхши эгаллаганларга, зарур назарий тайёргарликка ва касб-кор маҳоратининг етарли даражасига эга бўлганларга;

— метод бирлашмалар ишида фаол қатнашганларга:

— малакасини мунтазам ошириб борувчиларга;

— ўқув жараёнида кўргазмали қўлланмалар ва таълимнинг техник воситасини қўллаганларга;

— синф раҳбарлари, тўгарак ва секцияларнинг раҳбарлари сифатида муваффақиятли ишлаётганларга;

— район (шаҳар) ва бошқа матбуотда ўз иш тажрибаси хусусида мақола эълон қилганларга;

— олий маълумотга эга бўлган ва мутахассислиги бўйича камида 3 йил педагогик иш стажига ёки ўрта махсус маълумотга эга бўлган ва мутахассислиги бўйича камида 5 йиллик иш стажига эга бўлганларга берилади.

4. «Мутахассис» унвони олий (ўрта махсус) маълумотга ва мутахассислиги бўйича 3 йилгача иш стажига эга бўлган педагог ходимларга берилади.

1–ИЛОВА

ПЕДАГОГИК ВА БОШҚА ХОДИМЛАРНИ АТТЕСТАЦИЯДАН ЎТКАЗИШ ЖАДВАЛИ

(район, вилоят, республика ўқув–тарбия муассасаси номи)

	Аттестациядан ўтувчининг Ф.И.Ш.	Аттестацияни ўтказиш вақти	Аттестациядан ўтувчининг жадвал билан танишганлиги ҳақидаги имзоси ва имзо қўйилган кун
1.			
2.			
3.			

"___" ________ 199__ й. М.Ў.

Ўқув–тарбия муассасаси раҳбари

Касаба уюшмаси раиси

Эслатма: аттестациядан ўтувчи аттестация ўтказиш муддати билан камида бир ой олдин танишади. Буни ўз имзоси билан тасдиқлайди.

2–ИЛОВА

(аттестация комиссияси тузилган ўқув–тарбия муассасаси ёки халқ таълимини бошқариш органи)

АТТЕСТАЦИЯ КОМИССИЯСИ ЙИҒИЛИШИНИНГ ПРОТОКОЛИ

Раис ____

Раис ўринбосари ____

Котиб ____

Комиссия аъзолари ____

Аттестация комиссияси тақдим этилган материалларни кўриб чиқиб

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

№№	Аттестациядан ўтувчининг Ф.И.Ш.	Эгаллаб турган лавозими ва иш жойи	Аттестация комиссиясининг қарори	Эслатма
1.				
2.				
3.				

Раис (раис ўринбосари)

Аттестация комиссияси котиби

Аттестация комиссияси аъзолари

"___" ________ 199__ й.

3–ИЛОВА

АТТЕСТАЦИЯ ВАРАҚАСИ

Ф.И.Ш. ____

Мансаби (қайси фандан дарс беради, тўгарак, секция номи) ____

(ўқув–тарбия муассасаси номи, район, шаҳар, республика)

Туғилган йили ____

Маълумоти ____

(ўқув юрти ва фак–т номи, уни тамомлаган йили)

Илмий даражаси, унвони ____

Педагогик иш стажи ____

Сўнгги беш йилда малака ошириш шакли ____

Мукофотлари ____

Аввалги аттестациядан қачон ўтган, аттестация комиссиясининг қарори ____

ТАВСИФНОМА

(меҳнатининг аниқ натижалари кўрсатилади, 1, 5–2 қоғоз)

Хулоса ва таклифлар ____

Ўқув–тарбия муассасаси (қайси) раҳбари

М.Ў. Касаба уюшмаси раиси

Аттестация варақаси билан танишдим ________ 199___ й.

(аттестациядан ўтаётган ходим имзоси)

Аттестация комиссияси хулосаси ____

Аттестация комиссияси раиси имзо Ф.И.Ш.

Аттестация комиссияси котиби имзо Ф.И.Ш.

Аттестация комиссияси аъзолари имзо Ф.И.Ш.

Район, шаҳар, вилоят халқ таълими бўлимлари, бошқармалари, Ўзбекистон, Қорақалпоғистон Республикалари Халқ таълими вазирликлари аттестация комиссиясининг қарори ва унинг қабул қилинган вақти* ____

Аттестация комиссияси раиси Ф.И.Ш.

Аттестация комиссияси котиби Ф.И.Ш.

Аттестация комиссияси аъзолари Ф.И.Ш.

М. Ў.

Ўқув–тарбия муассасаси раҳбарининг аттестация якунлари бўйича қарори ва унинг қабул қилинган вақти ____

Раҳбар Ф.И.Ш.

М.Ў.

*Биринчи ва олий тоифа малакаларига тақдим этилган ёки эгаллаб турган лавозимига мос эмас деб топилган ходимлар учун.

ШОИРНИ ХОТИРЛАБ

Тошкент вилояти Чиноз ноҳиясидаги Тулеген Рустамов номли 31-мактабда Усмон Носир хотирасига бағишланган кеча бўлиб ўтди.

Хотира кечасида шоирнинг авлодларидан Нодира Рашидова, Шоҳида Раҳмоновалар ҳам иштирок этишди.

Ташаббускорлардан Абдунаби Орипов кеча бошланишида мактаб ҳудудида «Усмон Носир хотира боғи» ташкил қилинганлиги, шунингдек, райондаги Қ. Маркс номли 16-мактаб бундан кейин Усмон Носир номи билан аталишини эълон қилганда гулдурос қарсаклар янгради.

Усмон Носирнинг жияни, шоира Н. Рашидова ижодкор шахси билан боғлиқ маълумотларни ўрганиш тафсилотини, У. Носирни кўрган-билган кишилардан олган таассуротларини сўзлаб берди.

Кечанинг бадиий қисмида мактаб ўқувчиларидан иборат «Дўстлик» ашула ва рақс дастаси қатнашчилари ўз маҳоратларини намойиш этди.

Р. АЛЬБЕКОВ суратлари.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ДОРИЛФУНУНИ ҚОШИДАГИ С. Х. СИРОЖИДДИНОВ НОМЛИ ИҚТИДОРЛИ ЎҚУВЧИЛАРНИ ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ХИМИЯ ВА БИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ БЎЙИЧА ЎҚИТИШГА ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН РЕСПУБЛИКА ЛИЦЕЙИДА ИШЛАШ УЧУН ЎҚИТУВЧИЛАР ВА ЮҚОРИДАГИ ФАНЛАР БЎЙИЧА МАЪЛУМОТГА ЭГА БЎЛГАН ТАРБИЯЧИЛАР ТАНЛОВИ

Республика иқтидорли ўқувчилар лицейига ўқитувчилик ва тарбиячилик вазифаларига малакали мутахассислар қабул қилинади.

Бошқа шаҳардан келган мутахассислар лицей ётоқхонасидан жой билан таъминланадилар.

Аризалар дорилфунун ректори номига ёзилади.

Танловдан ўтганлар шартнома асосида ишга қабул қилинадилар.

Танлов муддати эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент шаҳри, 700095. Талабалар шаҳарчаси. Тошкент давлат дорилфунуни, 9-қават. Телефонлар: 78-86-49, 46-82-57.

ОЛДИМИЗДАН ОҚҚАН СУВ

(Ҳикоя)

Кечки пайт хонага даволовчи шифокор кириб келди. Акбарали бу вақтда стол устига турли қоғозларни қўйиб, мук тушиб ишлаб ўтирарди.

— Нералиев, яна ўз билганингиздан қолмаяпсизми? Бунақа экан, нима қилардингиз даволангани келиб?

Акбарали ўрнидан туриб, қизарган кўзларини дўхтирдан олиб қочди. Айбдорона бош эгди:

— Опа энди...

— Билиб қўйинг, Нералиев, юрак билан ўйнашиб бўлмайди. Бу аҳволда бир кун тақ этиб тўхтаб қолиши мумкин.

Акбарали «тақ этиб» деган сўзлардан кулимсиради. Истеҳзосини билдирмаслик учун унга қараб:

— Ахир ишлаб, маънавий қониқиш олсам, бу юракка турган-битгани давоку, — деди.

Дўхтир крахмалланган оппоқ халати чўнтакларига қўлларини тиқиб турар, қулоқлари ортидаги қоп-қора зулфлари хона дарчасидан кирган енгил шабадада ўйнарди. Думалоқ юз, мовий кўз, истараси иссиқ бу аёлнинг танбеҳларига Акбарали ўрганиб қолган эди. Шунинг учун энди одатдагидек «Келишдик, юракни қийнайдиган иш билан бошқа шуғулланмайман» демоқчи бўлиб турганди, ичкарига ҳамхонаси Султон кириб келди.

— Ў-ў, суҳбат авжида-ку, — деди у эшикни ланг очганича илжайиб: — Халақит бермадимми?

Деразадан кирган шабада кучайиб, эшик оралиғида елвизак ҳосил бўлди. Стол устидаги қоғозлар, газета қирқимлари, яна аллақандай сарғайган суратлар бутун хона бўйлаб сочилиб кетди. Акбарали «Ана, холос» деганича ҳужжатларни йиғиб ола бошлади. Султон ҳам ўтирволиб доктор аёл атрофидаги қоғозларни йиғиштираркан, Моҳирахон, «бу йигитчага ҳеч ақл кирмади-кирмадида, қизлар танцага чақирсаям чиқмайди-я» деб, ер остидан дўхтирнинг дўмбоқ болдирларига қараб қўйди. Буни сезган аёл шарт бурилиб, чиқиб кетди.

Елкалари тош кўтарувчиларинникидек кенг, қалин қошлари остидаги қўй кўзлари кулиб турувчи бу йигит Акбаралига биринчи кунданоқ ёқмаганди. Колхоз раисининг шофёри бўлиб ишларкан. Султон юкларни ўртага қўйгач, дарров хонанинг ҳамма тешигига бурнини тиқиб чиқди. Каравотнинг ғирчиллаш-ғирчилламаслигидан тортиб, розеткаларнинг ишлаш-ишламаслиги, хона эшиги қулфи қандай очилиб, ёпилишигача текширди. Бир пайт душхонадан «Безобразие» деганича югуриб чиқиб, аллақаёққадир йўқолиб кетди. Анчадан кейин ҳамширани бошлаб келди. «Бу қандай гап, винтиль ишламаса! Мен бу аҳволда кечаси ухлай олмайман. Асаб бузгани эмас, даволангани келганман бу ерга», дерди у ўдағайлаб. Ёшгина ҳамшира қиз «Бугун сантехник кетиб қолган, эртагача чиданг» дер бунга эса Султоннинг жазаваси тутарди: «Безобразие, бу қанақа санаторий, тунда навбатчи сантехник бўлмаса? Бош шифокорнинг телефонини беринг, бир гаплашиб қўяй».

Қиз бояқиш довдираб қолди. Кўзларини болаларча жовдиратиб Акбаралига қараганди, у орага тушди: «Келинг энди, бир кеча минг кеча эмас, жўмрак остига латта қўйиб қўямиз, чакиллаб томиши эшитилмайди». «Э, маҳмадонагарчиликни йиғиштиринг, — деди Султон қошларини чимириб, — қачонгача бировларнинг айби учун бошқалар жабр тортиши керак?».

Султон хоҳламаса ҳам шу аҳволда тунашга тўғри келди. Эртасига уста келиб, жўмракни тузатиб кетди-ю. Акбаралининг қулоғи тинди.

Аслида Акбарали бу ерга келишни сира ўйламаганди. Иши бошидан ошиб ётар, анча йилдан буён чўзилиб келаётган кандидатлик диссертациясини шу йил май ойида ёқлаши керак эди. Кейинги ярим йил ичида юрагида оғриқ сезди. Гўё оғир тош осиб қўйган-ку, қимирласа юрагини узиб юборадигандек, ўхтин-ўхтин санчиқ пайдо бўлади. Парво қилмай юраверди. Бир кун ўзи ишлайдиган илмий-текшириш институтида ёзиб-чизиб ўтирганди, юраги шундай санчдики, у беихтиёр кўкрагини чангаллаб қолди. Умрида биринчи марта ваҳимага тушди...

...Султоннинг кайфияти яхши, минғирлаб аллақандай қўшиқни ҳиргойи қиларди.

— Тарихни яратиб бўлдингизми? — деди у костюм-шимини ечиб илгакка иларкан. — Мана биз ҳам тарихий иш қилиб келдик.

Акбарали стол устидаги қоғозларини тартибга соларкан, олдидаги ҳамхонасига елкаси оша «яна сафсата сотаяпсизми?» деган маънода қараб қўйди. Султон бунга эътибор бермади, шекилли, давом этди:

— Бундоқ қарасам, эшик олдида ўша нозик қомат, шаҳло кўз менга тикилиб турибди. Кеча у билан танца тушгандим, ёқиб қолибман, шекилли. Салом, дедим олдига бориб, рухсат этинг танцага, — у жилмайди-ю, дўмбоқ, опоққина қўлларини елкамга қўйди. Ўзиям бу чоллар, кампирлар санаториясида биргина шу бизбоп экан.

Акбарали ҳамон ёзар, бундай бемаъни гаплар унинг жонига тегиб кетганди.

— Менга қаранг, — деди Султон унинг елкасидан ушлаб, ўзига қаратаркан, — дунёга неча марта келасиз?

Акбарали ноилож ўрнидан турди, ҳорғин кўзлари билан Султонга боқди.

— Тарих яратолсам, дунёга бир марта келаман-у, лекин кетмайман.

Бу сўзларга ўзининг завқи келди.

— Мана мен ҳам тарих яратяпман. Болаларим — тарихим. Улар дунёда ўз болаларини қолдиришади. Ўз навбатида бу болалар яна ўз болаларини...

Акбарали «ҳамма ҳам болалик бўлиши мумкин, масалан, менда бир эмас, тўрттаси бор, лекин ҳамма ҳам фан номзоди бўлолмайди», дейишга оғиз жуфтлади-ю, бу жавоби жуда жўн чиқишини ўйлаб гапни бошқа томонга бурди.

— Агар аввалги авлодлар тажрибаси бўлмаганда, сиз яратаётган тарих ҳеч нарсага эришолмасди. Распутинни ўқигандирсиз. «Сўнгги муддат» қиссасида кампир ўлими олдидан ҳаёти ҳақида қандай изтироб билан ўйлайди: «Нима учун яшадим, нега шунча вақт ерни топтаб юрдим?».

Султон алмаштирган кўйлакларининг тугмаларини қадамаган, қорни пижамаси устидан кўпчиган хамирдек осилиб турарди. Унинг чеҳрасида бояги сархушлик аломатлари йўқолди, кўзлари устига тушган бир тутам сочини бармоқлари билан юқорига тараб, тилла тишларини кўрсатиб зўраки илжайди.

— Бу билан ҳаётинг бекор, маъносиз, демоқчимисиз?

Акбарали ўрнидан турди, қўлларини икки томонга ёйиб: — Ана холос, дарров хафа бўлиш экан-да. Мен сизнинг ҳаёт ҳақидаги фалсафангиз нотўғри демоқчийдим, — деди.

— Мана, сиз олим одамсиз, виждонингизни алдамай айтингчи, яшашнинг маъноси нима? Одам ўзи учун, бола-чақаси учун яшамаса, фақат бошқаларни ўйлайверса, ким ўзи учун, бола-чақаси учун яшайди?

Акбарали тўртинчи қаватдан олисда, далалар ортида қизариб ботаётган қуёшга, сўнгра жарликка — бир маромда айланаётган чархпалакка тикилиб жим қолди. Кейин дераза дарчасини қия ёпиб, узун қўлларини чалиштирди.

— Агар мен яшашнинг маъносини ақлимни танибоқ тушунганимда, аллақачон аллома бўлиб кетардим. Афсуски, ҳаммамиз ҳам хом сут эмган одамлармиз. Менинг ҳаётим фақат меники, қандай хоҳласам, шундай яшашим мумкин, деб ўйлайман. Бола-чақа ташвиши, турмуш икир-чикирлари билан умримиз елдек совурилиб кетганини билмай қоламиз. Ҳолбуки, ҳар биримиз жамиятнинг заррачалари, ҳаракатимизсиз бутун ҳаётни тасаввур этиб бўлмайди. Демак, ўз ҳаётинг билан жамиятнинг ҳам ҳаётини олдинга силжитишинг керак.

Султон ҳафсаласизлик билан қўл силтади. Кўйлаги тугмачаларини илдам қадаб, креслога ўзини ташлади.

— Қизиқ гаплар. Ҳар ҳолда беш минут кам олимсиз-да. Илло, мен яшашнинг маъносини шундай тушунаман: ўзинг ҳам ўйнаб-кулиб яша, болачақангга ҳам шундай шароит яратиб бер.

Акбарали индамади, стулга ўтириб яна ишга шўнғиди.

Ҳали хўроз қичқирмасдан хона эшиги тақиллаб қолди. Акбарали уйғониб кетди. Султон эса чалқанча ётганча хуррак отарди. Эшикни очган Акбарали рўпарасида оқ халати ҳўл бўлиб, баданларига ёпишиб қолган ҳамшира қизни кўрди.

— Қирқ бешда батарея ёрилиб, сув тошиб кетди, — деди у ранглари қув ўчганча.

— Сиздан илтимос, сувни тўхтатишворинг, пастки қаватга ҳам тушиб кетяпти.

Султоннинг овози келди:

— Ҳой одамлар, нима гап ўзи?

Ҳамшира қиз тез-тез майда қадам ташлаб йўлакнинг тўри томон кетди.

Акбарали гарангсираб турганди, Султон кўйлагини йўл-йўлакай кийиб, айиқдек лапанглаганча қизнинг ортидан эргашди.

Баъзи одамлар шунақа бўлади. Гапни дарров фаҳмлай олмайдилар, бирон қарорга ҳам дарров кела қолмайдилар. Кейинчалик ўзларининг қилмишига айланган бу камчиликлардан юраклари эзилиб, афсус чекиб юрадилар. Акбарали ҳам шундайлардан эди. Овуниш учун бунга туппа-тузук баҳона ҳам топиб қўйганди: «Шундай бўлиши табиий. Олимлик мулоҳаза талаб қилади».

Ҳар ҳолда Акбарали кийиниб, қирқ бешинчи хонага борди. Япасқи иситиш батареясидан вишиллаб, сув отилиб чиқар, хона тизза бўйи кўлга айланганди. Батарея олдида бир оёғи ёғоч отахон тешикни латта билан беркитишга уринар, аммо бу бефойда бўлиб, кийимлари баттар шалаббо бўлиб кетганди.

Султон пижамаси почаларини шимариб, хонадаги буғи чиқиб турган сувга оёқяланг тушди ва аллақаердандир топиб олган думалоқ ёғочни кучанакучана батарея тешигига тиқди. Энди сув боягидек куч билан отилмас, лекин ҳали батамом тўхтаганича йўқ эди.

— Ота, сиз буёққа чиқинг, — деди Акбарали шалоп-шалоп юриб бориб, ёғоч оёқли кишининг қўлтиғидан тутиб йўлакка бошларкан. Унинг хаёлида «Қандай қилиб ёрдам беришим керак?» деган савол чарх урар, ҳозир қўлидан ҳеч қандай кўмак келмагани туфайли ич-этини еб ўтирарди. Бу борада шу хона остидаги учинчи қаватдаги икки аёл ҳам чиқиб келди. Ва ҳамширага «Нега тунука батарея қўйишади?» деб қурувчиларни айблай кетишди.

Султон «ҳозир» деди-да, йўқ бўлиб қолди. Акбарали ҳамшира аёллар билан хонадонга сувни челаклаб олиб душхонага тўкар, тўккан билан сув камаядиган эмасди.

Бирпасдан кейин эшик рўпарасида Султон пайдо бўлди. У ўнг қўли билан чап қошини беркитиб турарди. Ҳамшира «Ҳа, нима бўлди?» деганди, «Ертўла қоронғи экан, сувни беркитаман деб темирга уриб олдим», деди. Унинг кафтлари орасидан қон сизарди. Ҳамма беихтиёр батареяга қаради, ва сув тўхтаганлигидан енгил тортди.

Бу воқеадан кейин Акбарали икки кун ухлай олмади. Шундай хулосага келди: одамга баҳо беришда сира шошилиш керак эмас. Бир рассом дўстидан эшитган гапларини эслади: аслида дунёда қора ранг ҳам, оқ ранг ҳам йўқ. Ҳар қандай қора бўёқда ёруғлик зарралари бўлади.

Агар ўзини оппоқ, доно ҳисобласа, нима учун қалтис пайтда Султончалик фойдаси тегмади? Тағин олимликни даъво қилиб юрибди.

Кўз олдига нуқул ёғоч оёқли, беҳол, беилож чол, катта-катта кўзларида қўрқув ва илтижо ҳамшира, кафтлари орасидан қон сизиб турган Султон келаверди. Бундай ноилож вазиятдаги кишини қаерда кўрганди? Бирдан хаёлига қишлоқ тарихини ўргангани борганида суҳбатлашган чол гавдаланди. Ўшанда кеч куз бўлгани учун ёмғир шивалаб турар, атроф намхуш ва тумандек хира эди. Аллақаердандир тутун аралаш тезак ҳиди келар, бу эса кишида баттар нохуш кайфият туғдирарди.

Акбарали кўнглида бир талай саволлар билан пастқам уйга кирганида юрагидаги ғашлик баттар ортди. Рўпарадаги занг босган руҳ каравотда сочсоқоли ўсиб кетган чол ётарди. Каровот тепасида тутқичи едирилиб кетган ирғай ҳасса, пойгакдаги чўян печка устига солинган газета сарғайиб кетган эди. Акбарали ўзи билан келган колхоз вакилига «Бу- қандай гап?» деган маънода қараганда, у кўзларини олиб қочди. Беш ойча муқаддам чолнинг аёли вафот этган, ёлғиз ўғли эса яқинда тақасалтанг хотини билан шаҳардан «дом» олиб чиқиб кетишганди.

Чол нурсиз кўзларини шипдан узмай қишлоқда қулоқларни қандай тугатишганини, колхоз тузишганини, уруш пайтидаги «Қизил кетмону» ҳозирги кунларга шукронаси ҳақида тутила-тутила ҳикоя қилди.

Санаторийдаги сув босган хонада ноилож турган бир оёғи ёғоч мўйсафид Акбаралига шуларни эслатарди. Энди у тунлари мижжа қоқмай чиқар, бу ердаги ва қишлоқдаги хотиралари аралаш-қуралаш бўлиб, бошини қиздириб юборганди. Балки, каравотдаги чол касалхонага етишга муҳтож бўлгандир? Эҳтимол, юм-юм йиғлайвериб кўзлари хиралашиб қолгандир? Балки, шу хира кўзлари билан номард ўғлини бир кўришга муштоқ бўлиб ётгандир... Эҳтимол... Акбарали хаёлига келган бир фикрдан юраги шув этиб кетди, азоб билан ўйлади. Эҳтимол, ўша йигит ҳам ўзи каби ҳозирни эмас, фақат тарихни ўйловчи бўлажак олимдир. Нима учун Акбарали чолга ёрдам бераман демади. Ахир унисига ҳам, бунисига ҳам салгина ҳафсала, бироз вақт, оддий одамгарчилик кифоя эди. Жуда бўлмаса колхоз вакилига қаттиқ тайинлаш ёки райижрокомга бориб айтиш мумкин эди-ку.

Акбаралининг боши хумдек шишиб, елкасига костюмини ташлаб балконга чиқди. Одамга баҳо бериш, муносиб яшаш қанчалик қийинлиги ҳақида анчагина ўйлаб турди. Бирдан олис уфқдан, тоғлар ортидан йилт этган нур олам бўйлаб югуриб кетди. Кўп ўтмай нурлар шокиласи пайдо бўлди, чўққилар устидаги тандирдаги олов ловиллаб ҳамма ёқни ёритиб юборди.

Акбаралининг хаёлида яна совуқ уйдаги чол жонланди. Занг босган руҳ каравот, тепасига илиғлик ирғай ҳасса, на ўғлидан, на бошқа бирон кишидан нолимаган чол уни энди таъқиб этар, қилаётган илмий ишлари пойдеворсиз туюларди. У кўнгилсизликнинг бирданбир давоси чолга ёрдам бериш кераклигини юракдан ҳис этди.

Хонага қайтиб кирганида Султон коптокдек қорнини кўтариб, тушириб, оғзини катта очганича хуррак отар, худди дунёни сув босса тўпиғига чиқмайдигандек ётарди.

Акбарали нонуштадан кейин йўлга отланди.

— Шунақасиз-да, — деди қув кўзларини қисиб. — Илло, сиз яшашни билмас экансиз. Курортда туролмаганингиздан кейин...

Акбарали остона хатлаб йўлакка чиқди. Кўзларини ҳамхонасидан олиб қочиб, «Ҳа, олдимиздан оққан сувнинг қадрига етмас эканмиз», деди синиқ жилмайиб...

Абдусаттор ҲОТАМОВ.

ҲАР ТЎҒРИДА

ОСЛО. Шу кунларда икки норвегиялик ғайритабиий, жуда оддий усул билан хавфли жиноятчини шикастсизлантиришди. Бу воқеа Осло банкининг бўлимларидан бирида рўй берди. Ўғирликни ўзига касб қилиб олган 44 ёшли миллати финн бўлган Вейкко Кекко қўлида қурол билан бу ерга бостириб кирди. Талончи ишга киришган дастлабки дақиқалардаёқ бу ерга келган кишиларнинг бири: «Исус номи билан сени боғлаб ташлайман!», деб қичқирди. Ўғри нима дейишини билмай гангиб қолди.

Маҳаллий полиция бу босқинчини кейинги ўн йил ичида Ослода мавжуд бўлган жиноятчилар дунёсининг энг катта раҳбарларидан бири деб ҳисобларди. У шу заҳотиёқ огоҳлантириш тарқасида осмонга қарата ўқ узди. Шу пайт яна бир кутилмаган ҳодиса рўй берди. Банкнинг бошқа бир мижози жиноятчига қарата катта кулдонни отиб юборди. Кулдон унинг бошига тегди ва ўғри ҳушидан кетиб, ерга йиқилди. Кеккога тиббий ёрдам кўрсатилгач, унинг иши билан полиция шуғулланади.

●

МАСЕРУ. Жанубий африкаликларнинг ҳаммаси кроссворд (бошқотирма)ларни ечишга жуда қаттиқ эҳтирос қўйган. У ҳаммага маълум. Зулусдаги «Инката» ташкилоти бундан қаровсиз қолган болаларни кўзлаб фойдаланишга қарор қилди.

Масаланинг моҳияти бундай: махсус команда ойига бир марта қарийб мингта сўздан иборат катта бошқотирма тузади. Унинг қиймати ҳаваскорнинг саҳийлигига қараб беш ранддан 50 рандгача бўлади. Рўзнома саҳифаси ҳажмида босилган бошқотирмаларни қаровсиз қолган болаларнинг ўзлари ЖАР шаҳарлари кўчаларидаги чорраҳаларда ва гавжум йўлларда сотишлари керак бўлади. Кимда-ким ана шу бошқотирмани ҳаммадан кўра тезроқ ечса, бир миллион ранд (330 минг доллар) миқдорида соврин олади. Қолган маблағлар эса болалар жамғармасига ўтказилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ПЕДАГОГИК ХОДИМЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ИНСТИТУТИ

бўш турган лавозим ўринларига

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

МАКТАБГАЧА ТАРБИЯ КАФЕДРАСИГА:

— кафедра мудири (доцент, фан номзоди);

— болалар боғчаларида тарбиявий ишлар методикаси бўйича (ўзбек тилидаги ўқитишга) — доцент, фан номзоди;

— мактабгача ва ундан кичик ёшдагилар психологияси бўйича (ўзбек тилида ўқитишга) — доцент, фан номзоди;

— болалар боғчаларида тарбиявий ишлар методикаси бўйича (ўзбек тилида ўқитишга) — катта ўқитувчи, фан номзоди (2 нафар).

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИГА:

— кафедра мудири (доцент, фан номзоди);

— ўқитиш методикаси бўйича (ўзбек тилида ўқитишга) — доцент, фан номзоди.

ИЖТИМОИЙ ФАНЛАР КАФЕДРАСИГА:

— тарих, жамиятшунослик бўйича (ўзбек тилида ўқитишга) — катта ўқитувчи, фан номзоди;

— география бўйича (ўзбек тилида ўқитишга) — катта ўқитувчи, фан номзоди.

ТАНЛОВ МУДДАТИ ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ БИР ОЙ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент шаҳри, Педагогика кўчаси, 64-уй.

Телефонлар: 55-33-28, 55-33-07.

Бош муҳаррир Аҳмаджон ДОЛИМОВ.

Таъсис этувчилар: Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Педагогика жамияти.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул секретарь — 32-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-04-21, 52-35, нашриёт диспетчери — 32-78-94, нашриёт телефон станцияси навбатчиси — 33-90-50.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

6491-буюртма. ИНДЕКС: 64595. Босишга топшириш вақти 20.00. Босишга топширилди 20.00. Тиражи 160000.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12